

Fehérjék szerkezete és dinamikája

Hegedűs Tamás

tamas@hegelab.org

MTA-SE Molekuláris Biofizikai Kutatócsoport
SE Biofizikai és Sugárbiológiai Intézet

Jellemezze a biopolimereket a perzisztenciahossz és kontúrhossz arányaik alapján!

5 perc

Köszönetnyilvánítás

Tordai Hedvig
Csizmadia Georgina
Farkas Bianka

PPKE, ITK
Tóth Ágota

Kellermayer Miklós
Sarkadi Balázs

NKFIH K 111678

Fehérjék szerkezetének és dinamikájának jelentősége

A betegség molekuláris szintű oka?
A gyógyszer-kötő zseb alakja?

37°C-on, oldatban nem egy szerkezet létezik,
hanem egy konformációs sokaság.

Számítógépes modellezés jelentősége

Atomi szintű információt ad mozgásokról.

Kísérletes módszerek általában nem szolgáltatnak közvetlen információt az atomi szintű történésekről.
(pl. EPR, Xlinks: nem, de NMR: igen)

Mai témák

- Fehérjék szerkezetek jóslása és meghatározása
- Fehérjék dinamikájának modellezése
- Összetett modellezés az ABC fehérjéken bemutatva
  - ABCG2 multi-drog transzporter
  - CFTR klorid csatorna

Másodlagos szerkezeti elemek predikciója

Megoldott szerkezetekből minden aminosavra meghatározott
helix, β -redő, coil formáló hajlamból 60 %

Ezek kombinálása szekvenciák illesztésével 70-80 %

Megvalósítási lehetőségek:

- neurális hálózatok,
- support vector machines,
- rejtett Markov modellek, stb.

Megbízhatósági érték minden pozícióra

GOR4, HNN, Prof, [JPred/JNet](#)

Harmadlagos szerkezet jóslása

Ab initio folding

- CASP (Critical Assessment of Techniques for Protein Structure Prediction)
- kényszerfeltételek kísérletekből

„Threading”, fold recognition

Homológia modellezés

- feltételezi: konzervált szekvencia == konzervált struktúra
- > 30% hasonlóság
- összeillesztés jósága a meghatározó

- **Templát keresés**
- **Szekvencia illesztés**
- **Modellezés**
- **Energia-minimalizálás**

[illegible]

CLUSTAL W (1.83) multiple sequence alignment

Alignement – pl. ClustalW

```

2HYD      -----MIKRYLQVVK-----PYKYRIFATIIVGIIKFGIPMLIP
3B5X      -----WQTFKRLWTYIR-----LYKAGLVVSTIALVINAADTYMI
CFTR_HUMAN MQRSPLEKASVSKLFFSWTRPILRKGYRQRLELSDIYQIPSVDSADNLS
           *               *               *               *

```

Figure 1 illustrates the workflow of the template-based protein structure prediction pipeline. The process begins with a **Template Structure** (grey ribbon), which undergoes **Amino acid Substitution** to generate an **Initial Model (*.ini)** (yellow ribbon). This initial model then undergoes **Energy Minimisation** to produce the final **Output Model(s) (*.B999*)** (green ribbon). The workflow is shown for a protein structure, with specific residues labeled: Valine, Glutamine, and a Change in Rotamer.

forrás: SBCB, Oxford, UK

crystal

x-rays

diffraction pattern

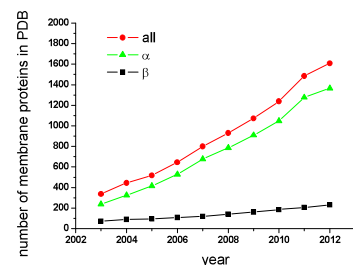
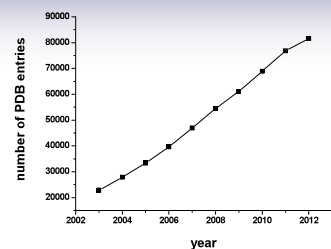
phases

electron density map

fitting

atomic model

refinement

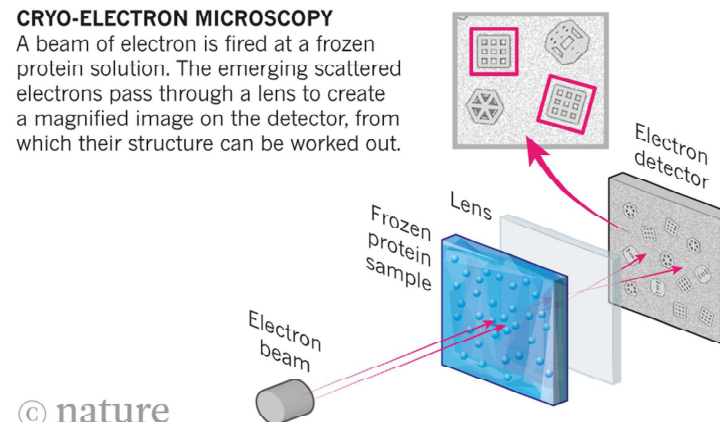

pdbtm.enzim.hu, Tuds nád y Gábor

Cryo-electron microscopy

CRYO-ELECTRON MICROSCOPY

A beam of electron is fired at a frozen protein solution. The emerging scattered electrons pass through a lens to create a magnified image on the detector, from which their structure can be worked out.

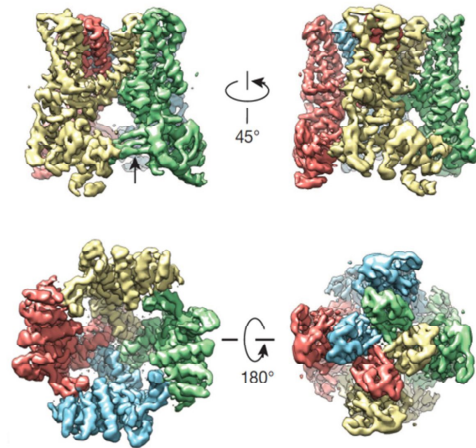

© nature

Ewen Callaway, Nature | News Feature
The revolution will not be crystallized: a new method sweeps through structural biology, 09 September 2015

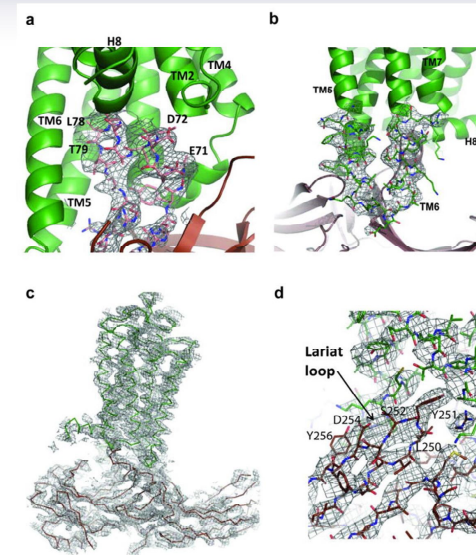
Szerkezet meghatározás – „single particle”

The TRPV1 channel detects the burn of chilli peppers, and this 3.4-Å structure is considered super-hot in the structural-biology world.

Szerkezet meghatározás – „single particle”

Free Electron Laser (FEL)

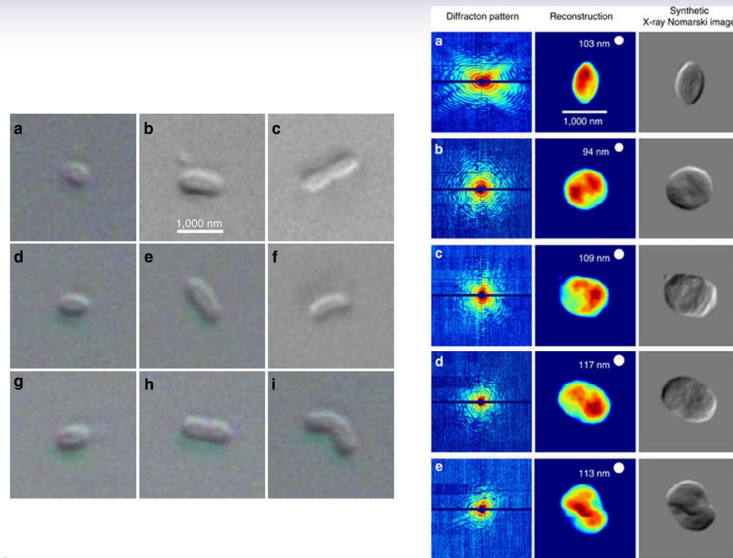

Nature. 2015 Jul 30;523(7562):561-7.

Crystal structure of rhodopsin bound to arrestin by femtosecond X-ray laser.

Szerkezet meghatározás – „teljes sejt”

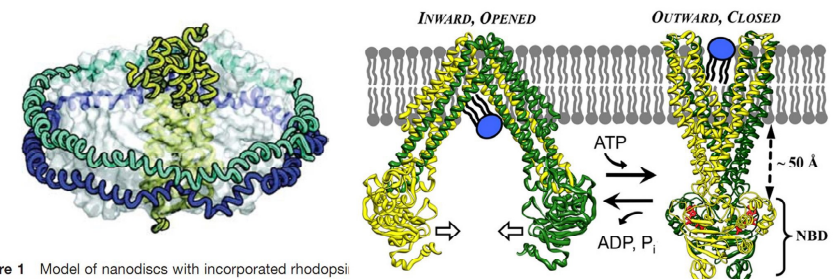
Free Electron Laser (FEL)

Nat Commun. 2015 Feb 11;6:5704. doi: 10.1038/ncomms6704.

Membránfehérjék nanodisc-ben

T. Kawai et al./FEBS Letters 585 (2011) 3533–3537

Figure 1 Model of nanodiscs with incorporated rhodopsin. Blue: membrane scaffold protein; gray: phospholipid bilayer, green: rhodopsin. The model was adapted from Nath et al. (2007a).

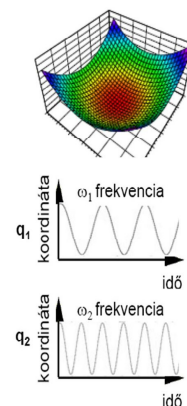
Mai témák

- Fehérjék szerkezetek jóslása és meghatározása
- Fehérjék dinamikájának modellezése
- Összetett modellezés az ABC fehérjéken bemutatva
  - ABCG2 multi-drug transzporter
  - CFTR klorid csatorna

Fehérjék dinamikájának vizsgálata

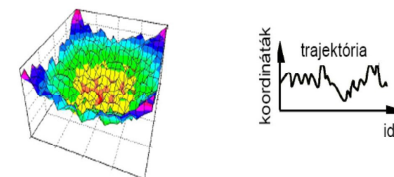
Normál-módus elemzés

- harmonikus potenciál
- analitikus mozgásegyenletek
- normál módusok

Molekuláris dinamika (MD)

- valós potenciálfelület
- mozgásegyenletek idő-lépésenkénti numerikus megoldása
- trajektória

- idő (CPU, valós)
- potenciál kiszámolása a szűk keresztmetszet
- fs-os integrációs lépések
- numerikus integrálás hibája
- oldószer (explicit/implicit)
- „boundary condition”

A „force field”

Baker (2007)

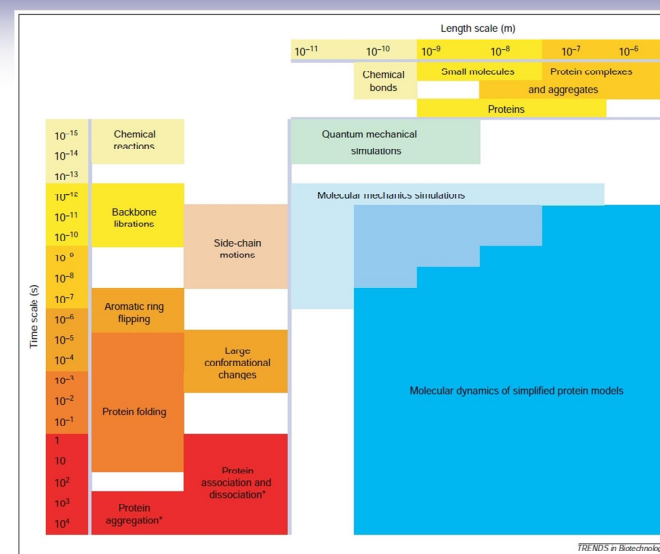
$$E_{\text{prot}} = W_{\text{rot}} E_{\text{rot}} + W_{\text{atr}} E_{\text{atr}} + W_{\text{rep}} E_{\text{rep}} + W_{\text{solv}} E_{\text{solv}} + W_{\text{pair}} E_{\text{pair}} + W_{\text{mbenv}} E_{\text{mbenv}} + W_{\text{hbond}} E_{\text{hbond}} - E_{\text{ref}}$$

$$E_{\text{mbenv}} = \sum_i^{\text{atom}} \Delta G_i^{\text{ref}}(z') - (1 - f(z')) * (\Delta G_i^{\text{ref, chex}} - \Delta G_i^{\text{ref, water}})$$

TABLE II. Atomic Contribution to the Solvation Free Energy in Water and Cyclohexane

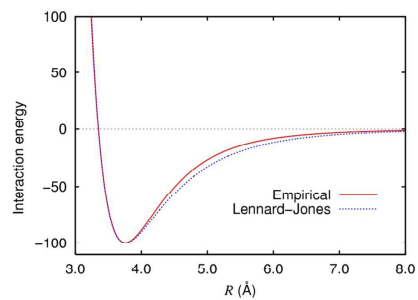
	Water	Chex		Water	Chex
CR	-0.890	-1.350	NH3	-20.000	-1.145
CH1E	-0.187	-0.645	NC2	-10.000	-0.200
CH2E	0.372	-0.720	N	-1.000	-1.145
CH3E	1.089	-0.665	OH1	-5.920	-0.960
CR1E	0.057	-0.410	O	-5.330	-1.270
NH1	-5.950	-1.145	OC	-10.000	-0.900
NR	-3.820	-1.630	S	-3.240	-1.780
NH2	-5.450	-1.145	SH1E	-2.050	-1.855

„Események” időskálája

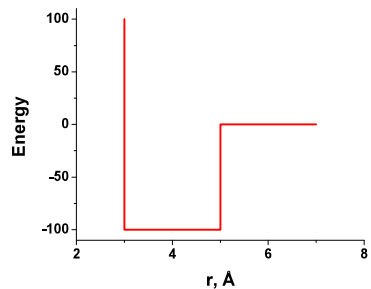

F. Ding and N.V. Dokholyan, TRENDS in Biotechnology, 23:450 (2005)

Diszkrét Molekuláris Dinamika (DMD)

wikipedia

Ding, F., Dokholyan, N. V. PLoS Comput Biol 2:e85

Egyszerűsített (Coarse Grain) modellek

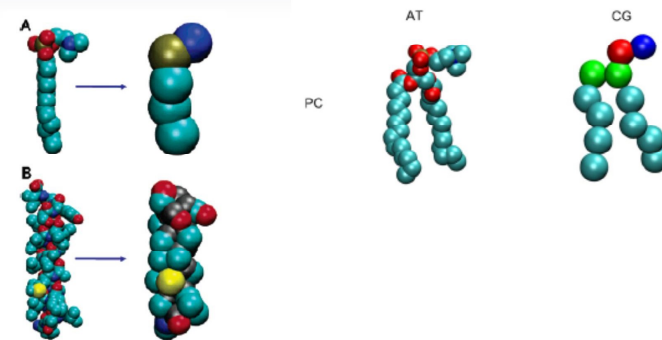
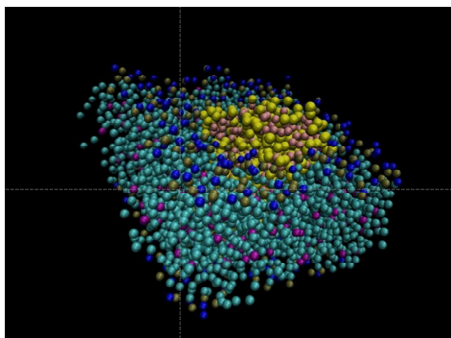

Figure 1. Atomistic (left-hand) and coarse-grained (right-hand) models compared for (A) a DPC molecule and (B) a GpA helix. Colors for atoms:

Sansom, Oxford University
Marrink, Groningen, MARTINI force field

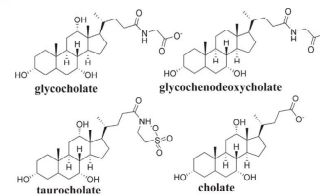
Kettősréteg felépülése a fehérje köré

Lipid struktúrák összeszerelődése

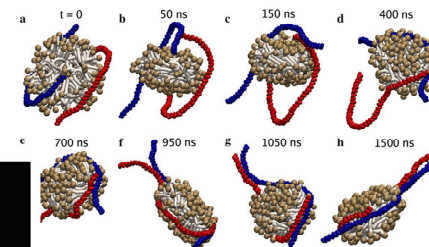
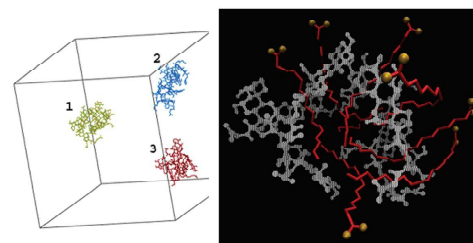
Molecular dynamics simulations of
glycocholate-oleic acid mixed micelle assembly.

Langmuir 2010, 26(7), 4687–4692

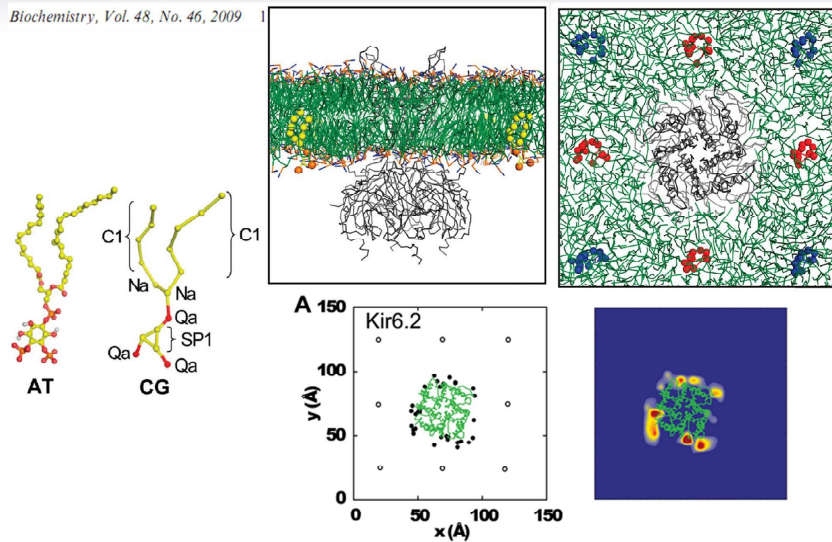
A.Y. Shih et al. / Journal of Structural Biology 157 (2007) 579–592

Figure 1. Chemical structures of the four common bile salts: glycocholate, glycochenodeoxycholate, taurocholate, and cholate.

PIP2 kötődése Kir kálium csatornához

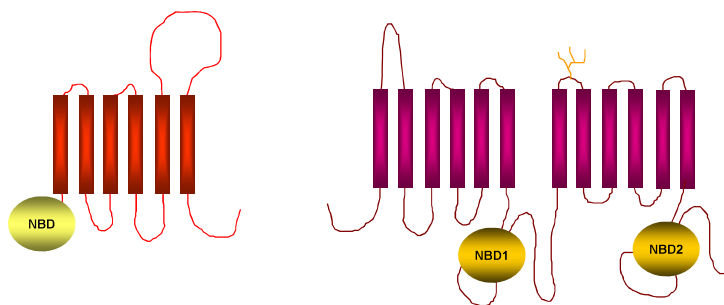
Biochemistry, Vol. 48, No. 46, 2009 1

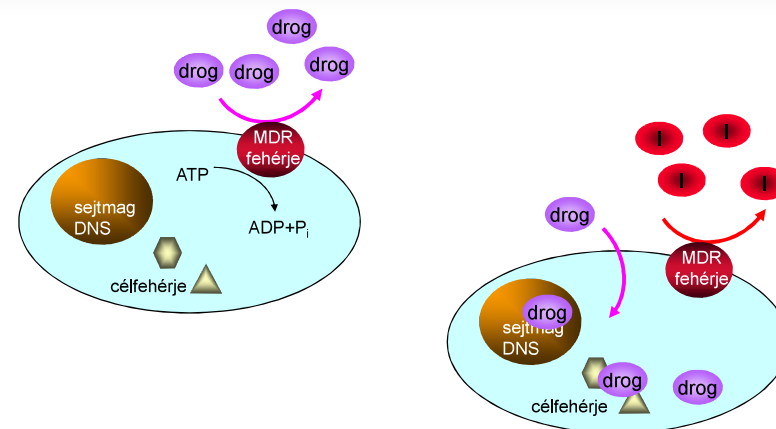
Mai témák

- Fehérjék szerkezetek jóslása és meghatározása
- Fehérjék dinamikájának modellezése
- Összetett modellezés az ABC fehérjéken bemutatva
  - ABCG2 multi-drog transzporter
  - CFTR klorid csatorna

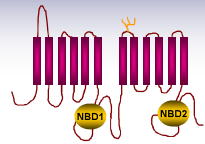
ATP Binding Cassette (ABC) fehérjék

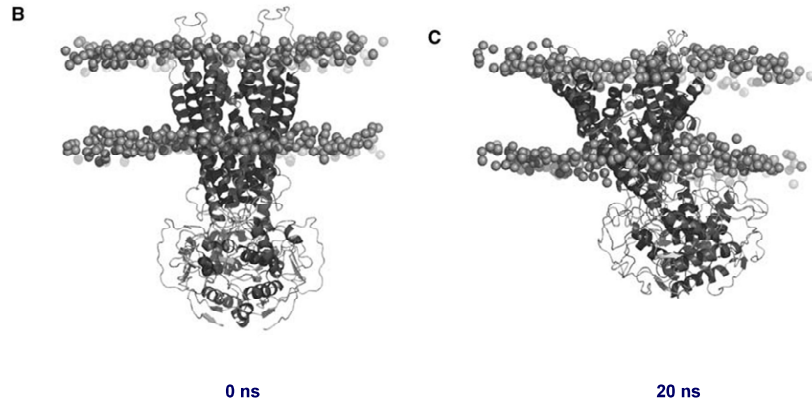
A multidrog-rezisztencia és felfüggesztése

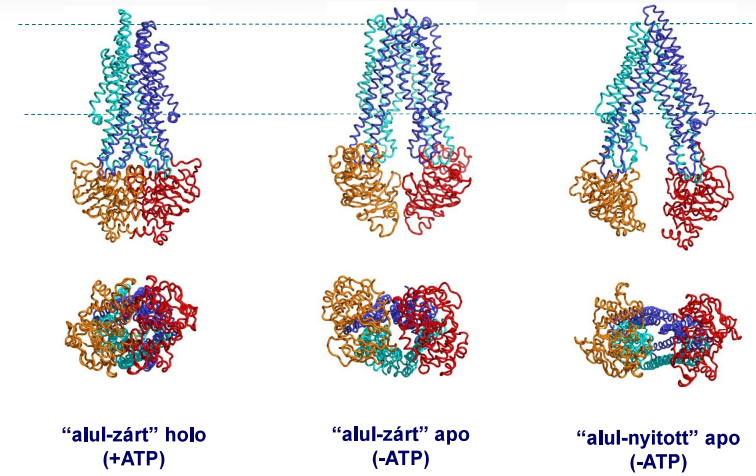
Fehérjék konformációinak stabilitása

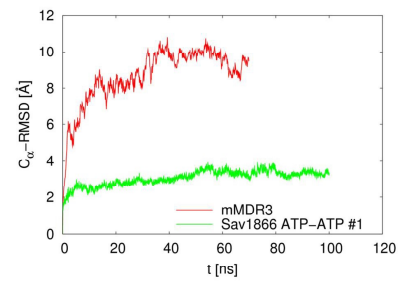
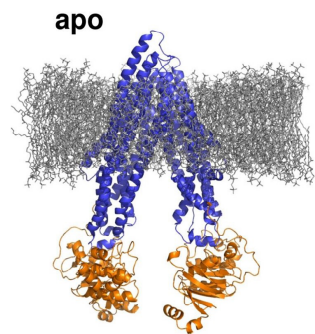
Eur Biophys J (2008) 37:403–409

ABC fehérjék konformációi

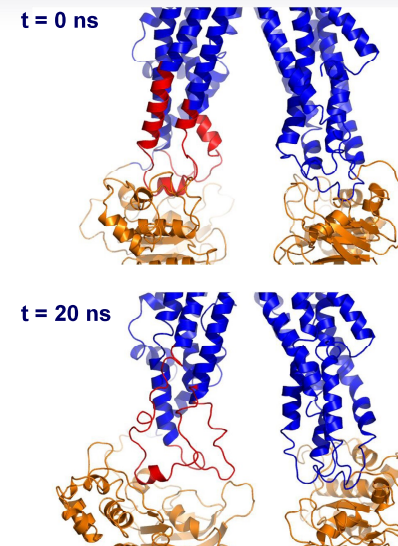

Az alul nyitott apo szerkezet nem stabil

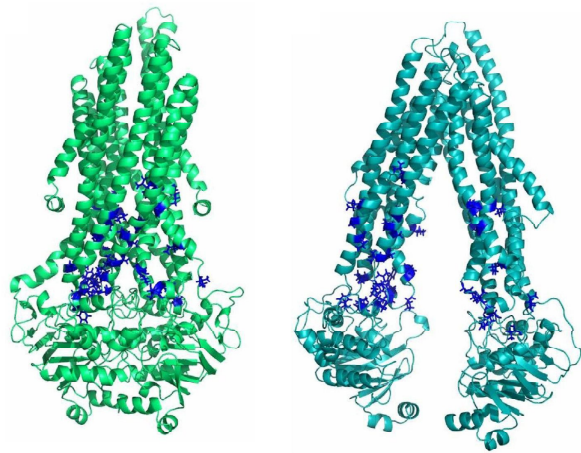
Gyimesi *et al.* BBA 2012

Az alul nyitott apo szerkezet nem stabil

rendszer	megtartott hélix tartalom
Sav1866 ATP/ATP #1	90.04%
hMDR1 holo	91.84%
hMDR1 apo	64.30%
mMDR3	63.13%

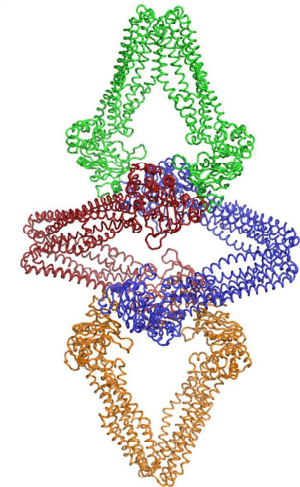
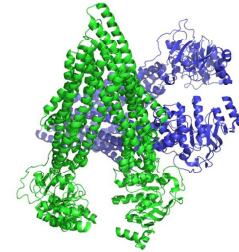
Hidrofób aminosavak kerülnek felszínre

Alul nyitott apo szerkezet elemi cellája

mMDR3, PDBID:3G5U

MsbA, PDBID:3B5W

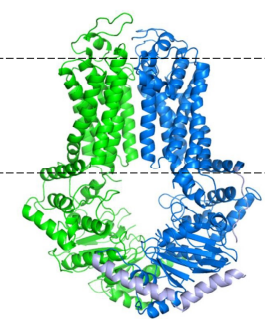
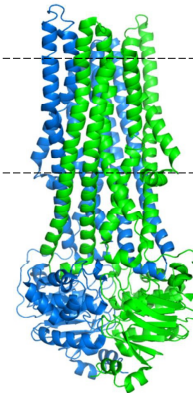
Mai témák

- Fehérjék szerkezetek jóslása és meghatározása
- Fehérjék dinamikájának modellezése
- Összetett modellezés az ABC fehérjéken bemutatva
  - ABCG2 multi-drog transzporter
  - CFTR klorid csatorna

ABCG alcsalád - Type II

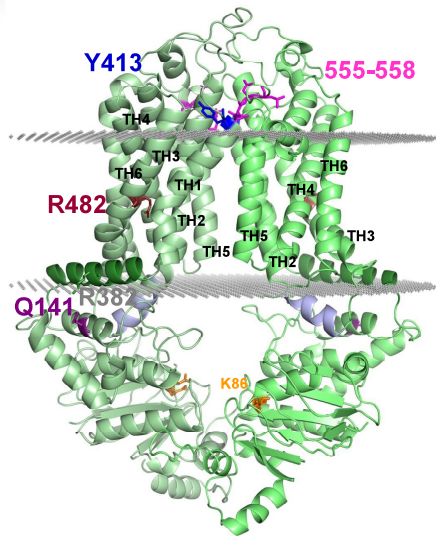
Type I +ATP

ABCG5-ABCG8

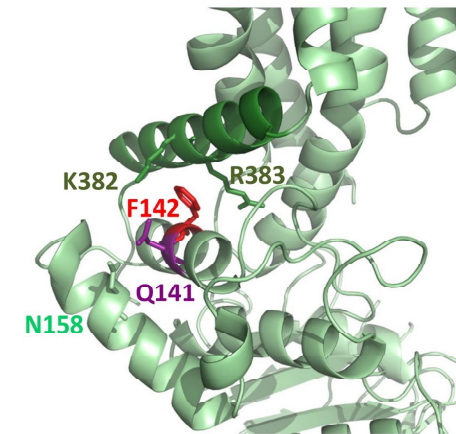

Az ABCG2 modell

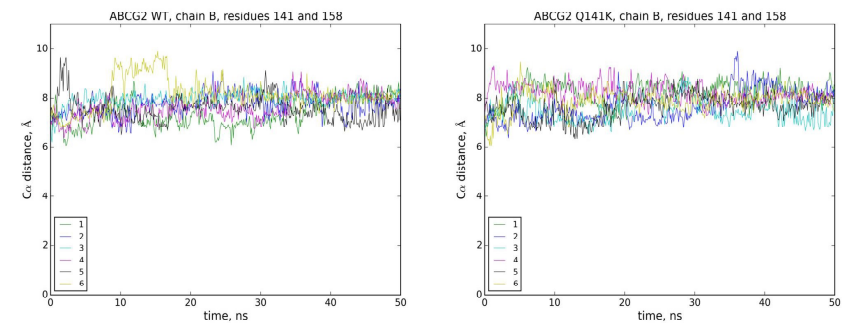
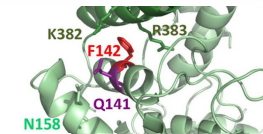
A Q141 helyzete

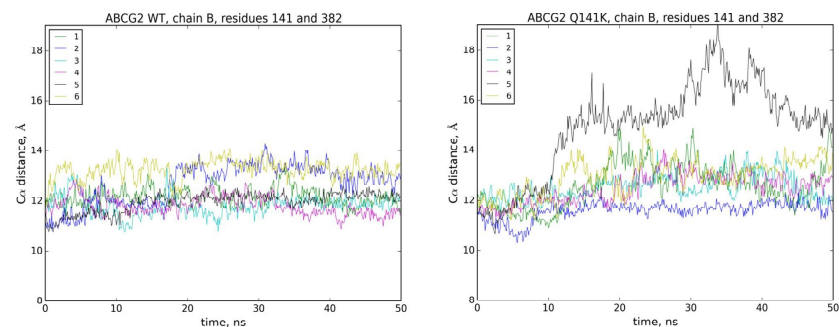
Molekuláris Dinamikai (MD) szimulációk

- Az ABCG2 fehérjét membrán kettősrétegbe helyeztük (POPC)
- Az a.a. oldalláncok, lipidek és vízmolekulák elhelyezkedésének optimalizálása:
  - energia minimalizáció
  - egyensúlyba hozás (6 db párhuzamos)
  - minimális gerinc-mozgás (position constrains)
- Production run
  - no constraints
  - 50 ns x 6 = 300 ns;
- WT és variánsok összehasonlítása
(pl. Q141K, R482G)

Q141K csere hatása a 141/158 kölcsönhatásra

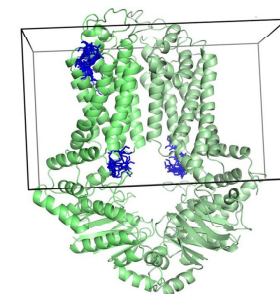
A Q141K hatása a 141/382 (NBD/TMD) kapcsolatra

Drogtő helyek vizsgálata *in silico* dokkolással

AutoDock Vina

- Fix fehérje, flexibilis ligand
- Több konformáció (6 db, egyensúlyba hozott)
- Doboz; ligand odapróbálása nagyon sokszor (ebből 20/futás)

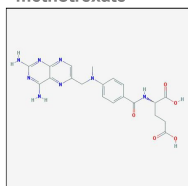

Drogtő helyek vizsgálata *in silico* dokkolással

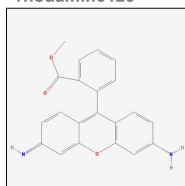
AutoDock Vina

- Fix fehérje, flexibilis ligand
- Több konformáció (6 db, egyensúlyba hozott)
- Doboz; ligand odapróbálása nagyon sokszor (ebből 20/futás)
- Mindent oda lehet dokkolni... ezért szubsztrát + nemszubsztrát

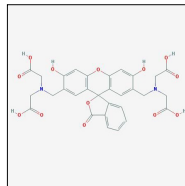
methotrexate

rhodamine123

calcein

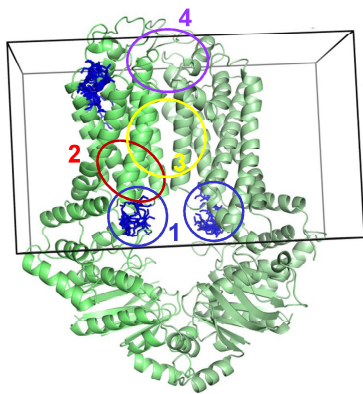
Drogtő helyek vizsgálata *in silico* dokkolással

AutoDock Vina

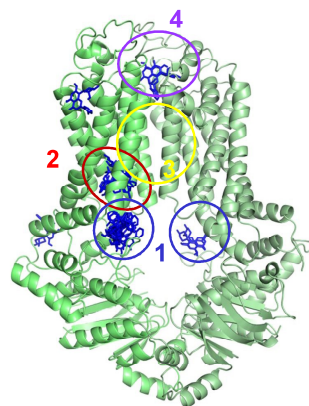
- Fix fehérje, flexibilis ligand
- Több konformáció (6 db, egyensúlyba hozott)
- Doboz; ligand odapróbálása nagyon sokszor (ebből 20/futás)
- Mindent oda lehet dokkolni... ezért szubsztrát + nemszubsztrát
- (6 ABCG2 konformáció) * (20 pozitúra) * (3 párhuzamos) *
(25 szubsztrát + 14 nem-szubsztrát) = 14 040 pozitúra
- Pozitúrák klaszterezése

Drogkötő helyek vizsgálata *in silico* dokkolással

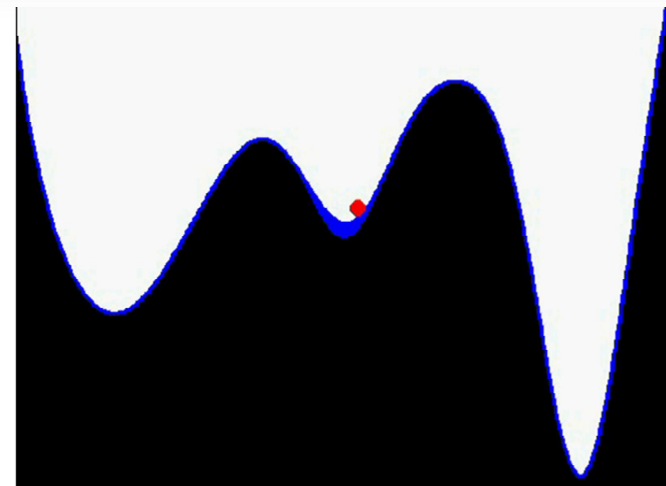
verapamil

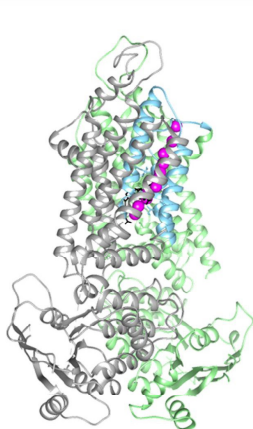
flavopiridol

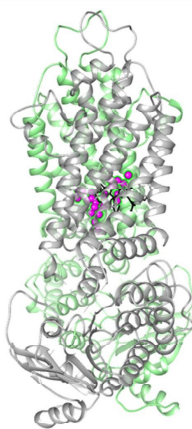
Metadinamika I.

Transzport útvonalak feltérképezése metadinamikával

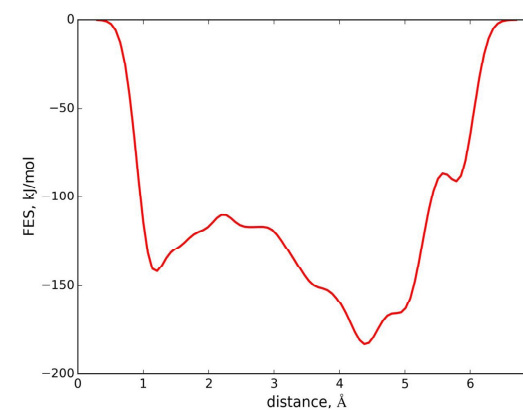

methotrexate

calcein

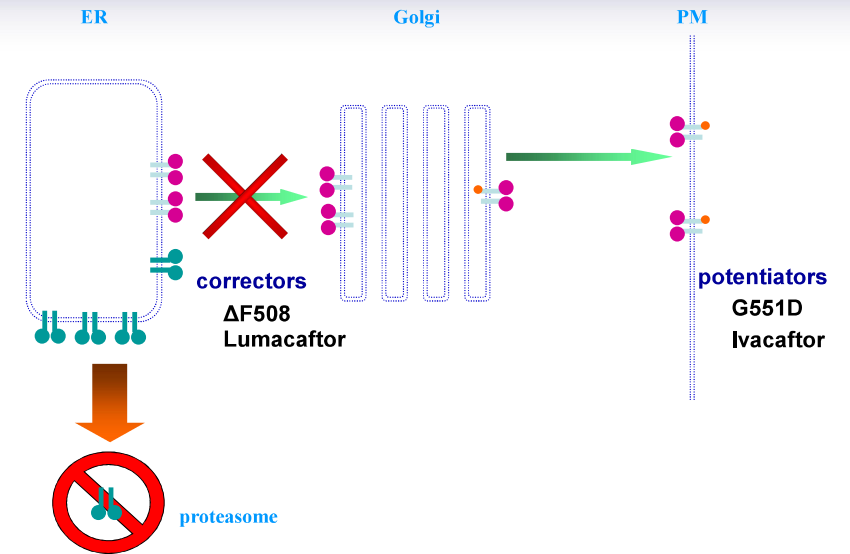
FES - Free Energy Surface

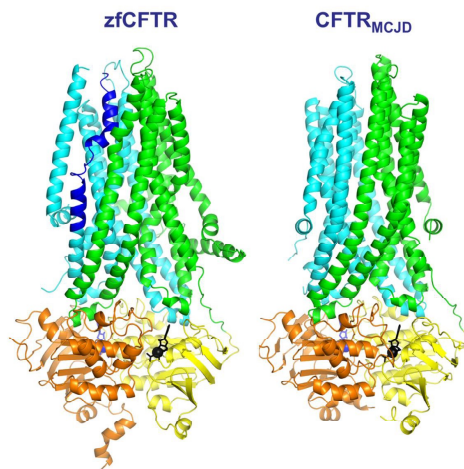
Mai témák

- Fehérjék szerkezetek jóslása és meghatározása
- Fehérjék dinamikájának modellezése
- Összetett modellezés az ABC fehérjéken bemutatva
  - ABCG2 multi-drog transzporter
  - CFTR klorid csatorna

Cisztás fibrózis, CFTR fehérje

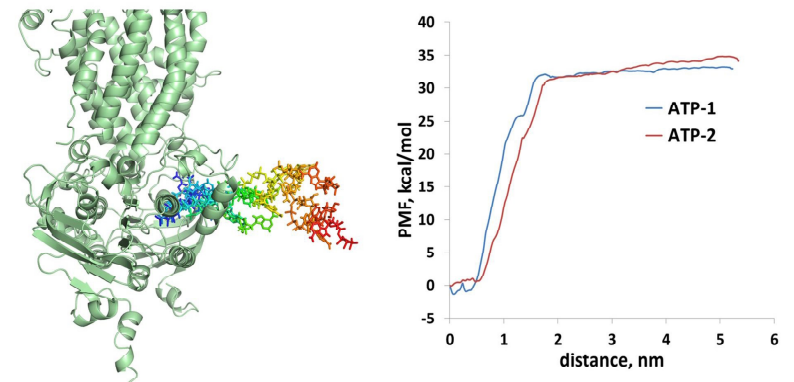

The gating of the CFTR chloride channel

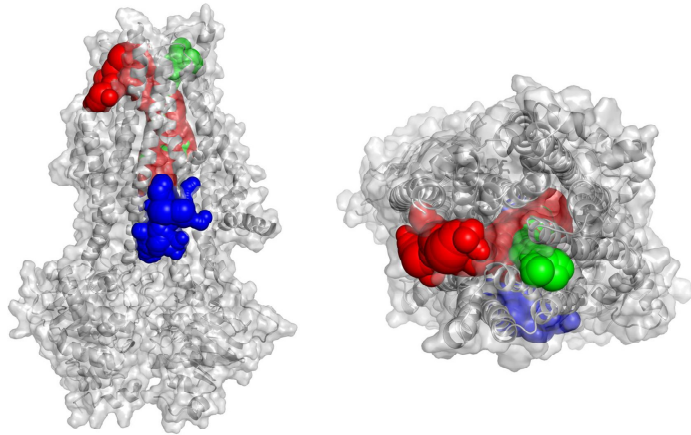

Free energies of ATP-binding are the same at site-1&2

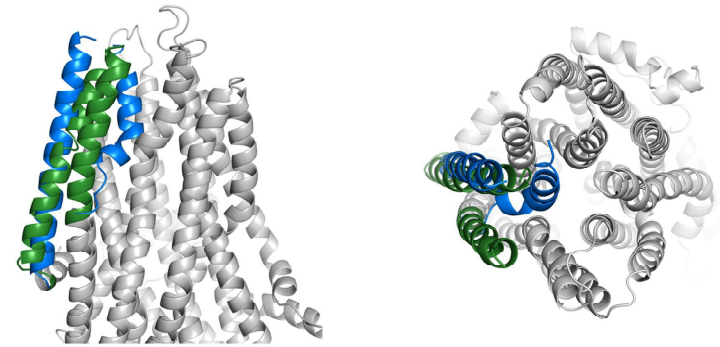
Paragi G. és mtsi, Szeged

Where is the channel? Caver

Modeling the broken TM8 of CFTR based on the MRP1 structure

Where is the channel?

